

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ім. В.В. ДОКУЧАЄВА

Кафедра землевпорядного проектування

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Перший проректор

_____ доцент **Р. Шелудько**

“ _____ ” _____ 20__ року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«АДАПТИВНИЙ ЗЕМЛЕУСТРІЙ»

Галузь знань	<u>19 «Архітектура та будівництво»</u> (шифр і назва напряму підготовки)
Спеціальність	193 <u>«Геодезія та землеустрій»</u> (шифр і назва спеціальності)
Факультет	<u>Факультет інженерів землевпорядкування</u> (назва інституту, факультету, відділення)

Харків - 2020–2021

Робоча програма дисципліни «Адаптивний землеустрій» для здобувачів
(назва навчальної дисципліни)
галузі знань 19 «Архітектура та будівництво»,
спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій».
освітньо-професійної програми «Геодезія та землеустрій».

„___” _____ 20__ року

Розробник: доцент, канд. наук держ. упр. кафедри землевпорядного проектування Макєєва Л.М

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри землевпорядного проектування

Протокол від „___” _____ 20__ року № ___

Завідувач кафедри , професор університету

_____ (О.Я.Петренко)

„___” _____ 20__ року

Схвалено методичною комісією факультету інженерів землевпорядкування

Протокол від „___” _____ 20__ року № ___

„___” _____ 20__ року

Голова методичної комісії факультету

проф. університету _____ (О.В. Князь)

1.Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		форма навчання денна	форма навчання заочна
Кількість кредитів –4	Галузь знань 19 “Архітектура та будівництво”	Вибіркова, циклу професійної підготовки	
Модулів – 2			
Змістових модулів – 2	Спеціальність 193 „Геодезія та землеустрій” Освітньо-професійна програма „Геодезія та землеустрій”	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120		2-й	2-й
		Семестр	
		2-й	2-й
		Лекції	
З них тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних –4 для самостійної роботи здобувача –4,5	Освітній рівень підготовки: другий (магістерський) рівень	16 год.	6 год.
		Практичні	
		24год.	6 год.
		Самостійна робота	
		80	108
		Вид контролю:	
	залік	залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення дисципліни полягає у овоєнні і набутті здобувачем необхідних теоретичних знань та практичних навичок про ландшафтно-адаптивні системи землекористування, системи методів проектування і планування використання земельних ресурсів, розробки і здійснення техніко-економічного обґрунтування планів, проектів і схем використання земельних ресурсів та територіального планування, застосовування методу аналізу варіантів, розробки та пошуку компромісних рішень, аналізу еколого-економічної ефективності при проектуванні і реалізації проектів.

Завдання навчальної дисципліни: здобуття відповідного обсягу теоретичних, методологічних знань та практичних навичок з раціонального використання земельних ресурсів стосовно конкретних ґрунтово-кліматичних умов; формування умінь самостійно аналізувати стан земель, оцінювати

варіанти оптимізації структури землекористування, прогнозувати розвиток деградаційних процесів та розробляти заходи профілактики та боротьби з ними; оволодіння загальними принципами організації екологічно стійких агроландшафтів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі повинні

знати:

- сучасний стан земельних ресурсів України, перспективи розвитку землеустрою в Україні і його основні напрямки вдосконалення;
- принципи оптимізації структури сільськогосподарських угідь;
- методологічні основи моніторингу земельних ресурсів;
- прогнозу та проектну документацію щодо використання і охорони земель;
- особливості раціонального використання еродованих, кислих, засолених, осушених, зрошуваних, техногенно і радіаційно забруднених земель;
- заходи з запобігання деградаційним процесам;
- наукові основи переходу до адаптивно-ландшафтного землекористування.

вміти:

- здійснювати аналіз стану використання земельних ресурсів в агроландшафтах;
- визначати вплив існуючих систем землекористування на структуру агроландшафту;
- організовувати моніторинг земельних ресурсів;
- оцінити ступінь прояву деградаційних процесів на землекористуваннях;
- проаналізувати організацію території землекористування, виявити слабкі місця і запропонувати оптимальні управлінські рішення;
- одержати, обробити, провести аналіз і дати оцінку показникам щодо стану використання земельних ресурсів.

Перелік компетентностей

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми землеустрою із застосуванням сучасних технологій, теоретичних

положень та методів дослідження.

Загальні компетентності

1. Володіння державною мовою на загальному та науковому рівнях
2. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу на основі логічних аргументів та перевірених фактів
3. Здатність опановування базовими знаннями, включаючи сучасні наукові та технічні досягнення та використання їх в практичних ситуаціях.
4. Уміння виконання робіт та навчання з високим рівнем автономності, планування, організації та управління комплексними діями або проектами, відповідальність за прийняття рішень.
5. Уміння використовувати інформаційні технології та інноваційні підходи.
6. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

Спеціальні (фахові) компетентності

1. Здатність використовувати чинні нормативи, стандарти і методики, економіко-математичні методи, бази даних, проданих об'єктів нерухомості та комп'ютерну техніку.
2. Здатність використовувати знання з історії становлення та тенденцій розвитку технологій землеустрою та кадастру в Україні та за кордоном, розуміння суті основних процесів і проблем, що виникають у сфері землеустрою та кадастру.
3. Здатність використовувати знання правових основ в сфері земельних та майнових відносин, розуміння сутності земельно-майнових відносин, ринкової економіки та її можливостей, функцій і ролі держави в регулюванні ринку нерухомості та відносин власності.
4. Здатність розробляти і здійснювати техніко-економічне обґрунтування планів, проектів і схем використання земельних ресурсів та територіального планування.
5. Здатність до консультативної діяльності, яка полягає в наданні консультацій з землеустрою та кадастру суб'єктам господарської діяльності, замовникам робіт із землеустрою та (або) іншим особам в усній або письмовій

формі.

6. Здатність до експертизи матеріалів із землеустрою та кадастру, яке полягає в їх критичному розгляді та наданні висновків щодо їх повноти, правильності виконання та відповідності застосованих технологічних процедур, вимогам нормативно-правових актів з землеустрою та кадастру, в порядку, визначеному цим законодавством та нормативно-правовими актами з землеустрою та кадастру.

7. Підготовка та здійснення організаційних, економічних, екологічних та інших заходів, спрямованих на раціональне використання та охорону земель, їх захист від шкідливого антропогенного впливу.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна тісно пов'язана з такими навчальними дисциплінами як: землевпорядне проектування, економіко-математичні методи і моделювання в землеустрої, економіка землекористування та землевпорядкування, економіка сільськогосподарського виробництва, управління земельними ресурсами, землеробство.

Перелік дисциплін, з якими вивчається дана дисципліна: прогнозування використання земель, земельний кадастр, моніторинг та охорона земель.

3.Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Основні поняття, зміст адаптивного землеустрою.

1.1 Земельний фонд як об'єкт використання та охорони.

Земельні ресурси та адміністративно-територіальні утворення як об'єкт прогнозування, планування і проектування використання та охорони земель. Склад сільськогосподарських земель та їх якісний стан. Стан землекористування сільськогосподарських підприємств. Пріоритет сільськогосподарського використання земель. Системи і способи використання сільськогосподарських угідь.

1.2 Екологічний і економіко-соціальний зміст адаптивного землеустрою.

Формування і розміщення землекористування. Екологічна сутність і зміст:

характер екологічного навантаження на територію землекористування; створення територіальних умов для формування стійких екосистем в межах землекористування; встановлення ступеня впливу спеціалізації виробництва на стан екосередовища землекористування.

Економіко-соціальна сутність і зміст: вирішення питань про раціональність земельної ділянки; встановлення оптимальної площі адаптивного землекористування; вирішення питання вибору типу виробництва, його структури, встановлення спеціалізації і створення організаційно-територіальних умов для її існування.

1.3 Система заходів у галузі охорони земель.

Поняття охорона земель. Раціональне використання і охорона земель. Законодавство України в галузі охорони земель та ґрунтів. Стале землекористування. Поняття «ґрунт». Адаптивний землеустрій як механізм формування сталого землекористування. Прогнозування і планування використання та охорони земель - основа для проектування сталого розвитку сільських і міських територій.

Зонування території по природним екологічним факторам, формування раціональної структури ландшафту; створення необхідних організаційно-територіальних умов для поліпшення стійких екологічних взаємозв'язків між компонентами і елементами ландшафту. Організація території землекористування для ефективного ведення аграрного виробництва, визначення шляхів раціонального використання угідь; створення умов для ведення конкурентоспроможного землекористування (землеволодіння).

1.4. Районування земель та класифікація їх придатності

Природно-сільськогосподарське, еколого-економічне і ерозійне районування земель. Планування розвитку землекористування адміністративно-територіальних утворень, галузей економіки. Зонування земель за їх категоріями та типами землекористування. Еколого-економічна класифікація придатності земель

Змістовий модуль 2. Ландшафтно - екологічні основи розвитку адаптивного землекористування (землеволодіння).

2.1 Моделювання екологічно стійкого адаптивного землекористування.

Сукупність основних показників для оцінки екологічної стійкості: співвідношення сільськогосподарських угідь; розчленованість території; ерозійна небезпека і еродованість ґрунтів землекористування; ступінь залісення земель; "мозаїчність" території ландшафту; екологічна стійкість рельєфу; екологічна цінність угідь по їх впливу на агроландшафт і ін.

2.2 Еколого - ландшафтний метод організації території сільськогосподарських підприємств.

Значення і послідовність еколого-ландшафтної організації території. Методологія формування агроландшафтів під час землеустрою. Еколого-ландшафтне районування (зонування) та порядок виділення еколого-ландшафтних мікрозон. Особливості організації території.

2.3 Особливості землеустрою в районах розвинутої ерозії ґрунтів.

Поняття про вітрову, водну ерозію та форми їх виявлення. Збитки внаслідок ерозії. Завдання щодо боротьби з ерозією ґрунтів. Протиерозійна організація території в районах з вітровою ерозією ґрунтів. Причини, що спричиняють виникнення ерозії ґрунтів, наслідки ерозії. Зміст комплексу протиерозійної організації території. Визначення рівня ерозійних процесів. Комплекс протиерозійних заходів. Фактори розвитку ерозійних процесів.

2.4 Охорона родючості ґрунтів, захист земель від ерозії.

Правові, економічні, екологічні та організаційні основи використання та збереження ґрунтів, охорони і відтворення їх родючості, основні принципи державної політики у цій сфері. Вимоги щодо збереження якісного стану ґрунтового покриву, захисту його від негативних природних та антропогенних впливів. Система протиерозійних заходів. Основні екологічні наслідки змін ґрунтового покриву та основні причини боротьби з негативними наслідками антропогенних змін ґрунтів.

2.5 Особливості землеустрою на місцевому рівні

Значення і послідовність еколого-ландшафтної організації території. Методологія формування агроландшафтів під час землеустрою. Еколого-ландшафтне районування (зонування) та порядок виділення еколого-ландшафтних мікрозон. Обґрунтування проекту (коефіцієнти екологічної стабільності, антропогенної завантаженості, довжина екотонів з розрахунку на 1 га, залісненість тощо).

Особливості землеустрою в ерозійно небезпечних регіонах (визначення факторів ерозії ґрунтів, коефіцієнта стоку, коефіцієнта розчленування території; ерозійної стійкості сільськогосподарських культур). Принципи ландшафтного проектування при контурно-меліоративній організації території.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Основні поняття, зміст адаптивного землеустрою												
Тема 1. Земельний фонд як об'єкт використання та охорони.	7	1				6	10					10
Тема 2. Екологічний і економіко-соціальний зміст адаптивного землеустрою.	10	2	2			6	10					10
Тема 3. Система заходів у галузі охорони земель.	13	1	4			8	13	1				12
Тема 4. Районування земель та класифікація їх придатності	18	2	4			12	13	1				12
Разом за змістовим модулем 1.	48	6	10			32	46	2				44
Змістовий модуль 2. Ландшафтно - екологічні основи розвитку адаптивного землекористування (землеволодіння).												
Тема 5. Моделювання екологічно стійкого адаптивного землекористування.	14	2	2			10	15	1		2		12
Тема 6. Еколого-ландшафтний метод організації території сільськогосподарських підприємств.	18	2	4			12	15	1		2		12
Тема 7. Особливості землеустрою в районах	16	2	4			10	15	1		2		12

розвинутої ерозії ґрунтів.												
Тема 8. Охорона родючості ґрунтів, захист земель від ерозії.	12	2	2			8	15	1				14
Тема 9. Особливості землеустрою на місцевому рівні	12	2	2			8	14					14
Разом за змістовим модулем 2.	72	10	14			48	74	4		6		64
Всього	120	16	24			80	120	6		6		108

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Екологічний і економіко-соціальний зміст адаптивного землекористування.	2
2	Система заходів у галузі охорони земель.	2
3	Районування земель та класифікація їх придатності	2
4	Еколого- ландшафтний метод організації території сільськогосподарських підприємств.	2
5	Основні види інженерно-технічних заходів при територіальній організації адаптивного землекористування (землеволодіння).	2
	Разом:	10

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Формування землекористування сільськогосподарських підприємств.	2
2	Оцінка впливу угідь на екологічну стабільність території сільськогосподарських підприємств.	2
3	Консолідація земель сільськогосподарських підприємств	2
4	Характеристика агроекологічної придатності орних земель на території сільськогосподарських підприємств.	2
5	Визначення факторів деградованості та напрямів консервації ріллі на території сільськогосподарських підприємств	2
6	Визначення типів та видів сівозмін. Чергування культур у сівозміні.	2
7	Районування земель та класифікація їх придатності	2
8	Усунення недоліків сільськогосподарських землекористувань та обмін земельних ділянок.	2
9	Значення адаптивного землеустрою для фермерських господарств.	2
10	Еколого- ландшафтний метод організації території сільськогосподарських підприємств	2
11	Визначення показників економічної ефективності проекту землеустрою	2
12	Рекомендації по раціональному використанню території господарства. Визначення заходів із охорони земель.	2
	Разом	24

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		

8. Самостійна робота

Самостійна робота здобувача відноситься до інформаційно-розвиваючих методів навчання і є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

Види самостійної роботи здобувачів за цільовим призначенням:

1. Вивчення нового матеріалу: читання та конспектування літературних джерел інформації; перегляд відеозаписів; прослуховування лекцій; інші види занять.

2. Поглиблене вивчення матеріалу: підготовка до практичних, семінарів; виконання типових задач; інші види занять.

3. Вивчення матеріалу з використанням елементів творчості: проведення лабораторних робіт з елементами творчості; розв'язання нестандартних задач; розборка проблемних ситуацій; складання рефератів, доповідей, інформацій з заданої теми; інші види занять.

4. Вдосконалення теоретичних знань і практичних навичок в умовах виробництва: навчальні практикуми, робота на філіях кафедр; усі види практик.

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Земельні ресурси України (регіону, району, господарства) та стан їх використання	6
2	Моделювання екологічно стійкого адаптивного землекористування	6
3	Ландшафтно - екологічні основи розвитку адаптивного землекористування (землеволодіння).	8
4	Адаптивно-ландшафтне землевпорядкування локальних геосистем	6
5	Оптимізація територіальної організації адаптивного землекористування.	8
6	Оцінка антропогенного трансформування ландшафтів	8
7	Територіально - екологічна стійкість адаптивного землекористування	8
8	Формування екологічно стабільних агроландшафтів як основа продовольчої безпеки України	6
9	Перспективи адаптивного землекористування та землевпорядкування в Україні	6
10	Мета прогнозних розробок по використанню і охороні земельних ресурсів	6
11	Розробка заходів по охороні земельних ресурсів	6
12	Адаптивне землеробство в землевпорядному проектуванні	6
Разом :		80

9. Індивідуальні завдання

У процесі їх виконання здобувач повинен проявити:

- знання загальнотеоретичних дисциплін, які розкривають теоретичні основи та практичні питання складання проектів землеустрою;
- уміння добирати, систематизувати та обробляти інформацію відповідно до цілей дослідження;
- уміння формулювати висновки і обґрунтовувати конкретні пропозиції щодо вдосконалення організації території.

10. Методи навчання

Під час вивчення дисципліни використовуються наступні методи навчання:

1). Група методів за джерелом інформації і сприйняття навчальної інформації – **словесні** (лекція, семінари, бесіда, розповідь); **наочні** – (ілюстрація, демонстрація, презентація), **практичні** (збір інформації, її економічна обробка, розрахунки, графічно-схематичне зображення інформації).

Лекція – логічно вивершений, науково обґрунтований і систематизований виклад певного наукового або науково-методичного питання, ілюстрований, за необхідності, засобами наочності та демонстрацією дослідів. Лекція є однією з основних організаційних форм навчальних занять і, водночас, методів навчання.

Лекція із застосуванням ігрових методів – застосовуються методи мозкової атаки, методи конкретних ситуацій та інші, коли здобувачі самі формулюють проблему, і самі намагаються її вирішити.

Семінари – форма навчального заняття, при якій викладач організує дискусію навколо попередньо визначених тем, до яких здобувачі готують тези виступів на підставі індивідуально виконаних завдань. Семінарські заняття можуть проводитися у формі бесіди, рецензування та обговорення рефератів і доповідей, дискусій тощо.

Практичні заняття – форма навчального заняття, на якому викладач організує детальний розгляд здобувачами окремих теоретичних положень

навчальної дисципліни та формує вміння та навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання сформульованих завдань.

Індивідуальне заняття – форма навчального заняття, що проводиться з окремими здобувачами з метою підвищення рівня їх підготовки та розкриття індивідуальних творчих здібностей.

Консультація – форма навчального заняття, при якій здобувач отримує відповіді від викладача на конкретні запитання або пояснення певних теоретичних положень чи аспектів їх практичного застосування (проводяться протягом семестру – поточні та екзаменаційні консультації).

2). Група методів за логікою передачі і сприйняття навчального матеріалу:– індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні;

3). Група методів за ступенем самостійного мислення при засвоєнні знань – репродуктивні та продуктивні (дослідницькі, пошукові, частково-пошукові);

4). Група методів за ступенем управління навчальним процесом: навчання під керівництвом викладача, самостійна робота студента з навчальною та науковою літературою, текстами лекцій, підготовка до семінарських і практичних занять, робота з комп'ютером, виконання письмових завдань.

11. Методи контролю

Контроль знань, умінь і навичок здобувача - невід'ємна складова частина педагогічного процесу по вивченню курсу "Адаптивний землеустрій". При вивченні дисципліни обов'язково проводиться поточний, періодичний і підсумковий контроль засвоєння дисципліни кожним здобувачем.

Система оцінювання результатів успішності засвоєння знань, умінь, комунікацій, автономності та відповідальності здобувачів включає поточний, модульний (відповідно визначеному змістовому модулю), та підсумковий/семестровий контроль результатів навчання.

Поточний контроль здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів.

Поточний контроль знань здобувачів здійснюється за двома напрямками:

I – контроль систематичності та активності роботи на семінарських та практичних заняттях;

II – контроль за виконанням завдань для самостійного опрацювання.

Поточний контроль здійснюється у формі: усне опитування; фронтальне опитування; індивідуальне опитування; письмові контрольні роботи; тестування.

Модульний контроль проводиться з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті інтегровану оцінку результатів навчання здобувача після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля.

Поточний контроль рівня знань проводиться на лекціях та практичних заняттях. Періодичний контроль – це контроль після вивчення певної теми дисципліни, або після закінчення вивчення змістового модуля.

Після здачі студентом Модуля 1 він може бути допущений до здачі Модуля 2. За умови здачі Модуля 2 студент допускається до здачі заліку.

Підсумковий/Семестровий контроль проводиться у формі заліку у терміни, передбачені графіком навчального процесу.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Підсумкова семестрова оцінка визначається за формулою: проведення заліку

Поточне тестування та самостійна робота							Підсумковий тест (залік)	Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2			10	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7		
10	10	10	15	15	15	15		

T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8 – теми змістових модулів 1 і 2.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	

60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Оцінка **"відмінно"** – **90-100 балів** – виставляється студенту, який при відповіді на запитання показав усебічні, систематизовані, глибокі знання програмного матеріалу, правильно та повністю виконав поставлене завдання, уміє грамотно інтерпретувати одержані результати, продемонструвати знання основної і додаткової літератури, передбачені на рівні творчого використання.

Оцінка **"добре"** – **75-89 балів** – виставляється студенту, якщо при відповіді на запитання він виявив повне знання програмного матеріалу, передбачене на рівні аналогічного відтворення, правильно виконав поставлене завдання, показав володіння практичними вміннями та навичками, але припустився окремих несуттєвих помилок, які не мають принципового значення.

Оцінка **"задовільно"** – **60-74 балів** – виставляється, якщо при відповіді на запитання студент виявив повні знання основного програмного матеріалу в обсязі, що необхідний для подальшого навчання і роботи, у цілому впорався з поставленим завданням, але при цьому окремими вміннями та навичками володів невпевнено, припустився незначних помилок в арифметичних розрахунках, демонстрував здатність упоратися з виконанням завдань, передбачених програмою на рівні репродуктивного відтворення.

Оцінка **"незадовільно"** – **35-59 балів** – виставляється, якщо при відповіді на запитання студент виявив серйозні прогалини в знаннях основного матеріалу, зробив принципові помилки, не зміг розв'язати задачу і провести розрахунки тощо.

13. Методичне забезпечення

Навчальний процес при підготовці магістрів за спеціальністю 193 "Геодезія та землеустрій" забезпечується підручниками, навчальними посібниками, текстами лекцій, методичними розробками з організації самостійної роботи здобувачів, практичних занять.

14. Рекомендована література

1. Земельний Кодекс України, Харків, "Одіссей", 2020.

2. Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки. Затверджено постановою Верховної Ради України від 5 березня 1998 року // Вісник Верховної Ради України. — 1998. — №38—39. — Ст 248.
3. Про охорону земель. Закон України від 19 червня 2003 року // Вісник Верховної Ради України. — 2003. — № 39. — Ст. 349.
4. Порядок здійснення природно-сільськогосподарського, еколого-економічного, протиерозійного та інших видів районування (зонування) земель. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 26 травня 2004 року // Офіційний вісник України. — 2004. — № 21. — Ст. 1429.
5. Адаптивні системи землеробства [текст] : підручник. / За ред. Гудзя В. П. [Гудзь В.П., Шувар І.А., Юник А.В. та ін.] — К. : «Центр учбової літератури», 2014. — 336 с.
6. Богіра М.С. Землевпорядне проектування: теоретичні основи і територіальний землеустрій: навч.посіб./М.С. Богіра, В. І. Ярмолюк; за ред. к.е.н. М.С. Богіри. — К.: Аграрна освіта, 2011. — 416 с.
7. Екологія землекористування: навч. посіб. / А.М. Третяк, О.С. Будзяк, В.М. Третяк та ін.; за заг. ред. Третяка А.М. — К.: Інститут екологічного управління та збалансованого природокористування, 2017. — 178 с.
8. Кривов В.М. , Євсюков Т.О. Охорона та використання земель/Методич. посіб. (доопрац. та переробл.) - Київ, 2012. - 293 с.
9. Кривов В.М. Охорона та використання земель: навч. посібник / В.М. Кривов. — К., 2012. — С 295.
10. Соловій І.П., Іванишин О.Т. та інші. «Землекористування» навч. посібник, Львів, 2005р.
11. Стандартизація та нормування у землеустрої: навч. посіб./Третяк А.М., Другак В.М., Колганова І.Г. — К. : «Агроосвіта», 2013. — 224 с.
12. Третяк А.М., Другак В.М. Наукові основи економіки землекористування та землевпорядкування. - К.: ЦЗРУ, 2003 - 337 с
13. Третяк А.М. Землевпорядне проектування: Теоретичні основи і

територіальний землеустрій: Навч. посібник.— К.: Вища освіта, 2006.—528 с:

14. Шеремет А. П., Земельне право України: навч. пос. [для студ. вищ. навч. закл.]/А. П. Шеремет – [2-ге вид.]. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 632 с.–

Додаткова

1. Державні санітарні правила планування та забудови населених пунктів. Затверджено наказом Міністерства охорони здоров'я від 19 червня 1996 року // www.rada.gov.ua
2. Дехканова Н. Н. Землеустройство сельскохозяйственных организаций Кировской области на адаптивно- ландшафтной основе/рукоп. Диссер. на соиск. учен. степ. к. эк. наук. – М.: - 2014.- 174 с.
3. Землевпорядне проектування: Навчальний посібник/Т.С. Одарюк та ін. – К.: Аграрна освіта, 2010. – 292 с.
4. Земельні відносини в Україні. Законодавчі акти і нормативні документи. К.- Урожай.-1998.
5. Касторнов Н.П., Нуретдинова Ю.В. Организационно-экономическое обоснование эффективного сельскохозяйственного землепользования: науч. Издание. – Ульяновск: Изд-во ФГБОУ УГСХА, 2011, с.
6. Методы исследований в землеустройстве/Крат. курс лекций для аспирантов 2 курса Направление подготовки Науки о земле Саратов 2014. -52 с.
7. Методологические аспекты оценки воздействия на природную и социально-экономическую среду/ Казахское агентство прикладной экологии, Компания “Mariposa”-разд 7,
8. Основи економічного і соціального прогнозування./ Під редакцією В.Н. Мосіна, Д.М. Крука. – М.: Вища школа, 1985. – 200с.
9. Третяк А.М. Управління земельними ресурсами та реєстрація землі в Україні. К.- 1998.-224с.
10. Хаустов А.П., Редина М.М. Нормирование антропогенных воздействий и оценки природоемкости территорий: Учеб. пособие. – М.: РУДН, 2008. – 282 с.

15. Інформаційні ресурси

1. Законодавство України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/main/a>
2. Наукова періодика України; Нац. бібл. України ім. В. І. Вернадського. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Научная электронная библиотека. – [Электронный ресурс]. – Режим доступу : <http://elibrary.ru/defaultx.asp>
4. Правовий портал України «Ліга-закон». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ligazakon.ua/>
5. Бази даних, що є в Інтернеті, про розвиток сільськогосподарських галузей в Україні.
6. Стенди кафедри землевпорядного проектування.
7. Земельно-облікові дані системи Держгеокадастру України, інша звітна інформація, нормативна інформація, наукова інформація.